

PROMENA ETNIČKE SLIKE U KNINU

Author: [Julia Hawes](#)

Odbrana tvrdi kako nije postojala politika useljavanja Hrvata u napuštene srpske kuće. Jedan svedok odbrane je na suđenju bivšem generalu hrvatske vojske, Ivanu Čermaku, ove sedmice porekao da su hrvatske vlasti nastojale da spreče povratak srpskog stanovništva na područje Krajine u Hrvatskoj i vraćanje imovine nakon Operacije Oluja.

Bivši civilni poverenik hrvatske vlade za Knin, Petar Pašić, izjavio je pred Haškim tribunalom da je – u mesecima nakon Operacije Oluja – broj Srba u Kninu sa 90 pao na manje od 10 procenata. A hrvatsko stanovništvo je sa osam naraslo do 90 procenata.

Čermaku se, zajedno sa generalima Antom Gotovinom i Mladenom Markačem, pripisuje odgovornost za zločine koji su nad srpskim civilima počinjeni tokom i nakon Operacije Oluja – hrvatske vojne ofanzive koja je u avgustu 1995. bila izvedena sa ciljem ponovnog zauzimanja područja Krajine, koje je do tada bilo pod srpskom kontrolom.

U optužnici se navodi da su Gotovina, Markač i Čermak – zajedno sa tadašnjim hrvatskim predsednikom Franjom Tuđmanom, bivšim hrvatskim ministrom odbrane, i ostalima – sudelovali u zajedničkom zločinačkom poduhvatu.

Cilj tog poduhvata bilo je trajno iseljavanje srpskog stanovništva sa područja Krajine, što je – kako se navodi u optužnici – izvedeno posredstvom sile, straha, nasilnog razmeštanja, transfera, deportacije i uništavanja imovine.

U optužnici se kaže i da je Tuđman Čermaka imenovao za komandanta kninskog garnizona 5. avgusta 1995. Sa tog mesta, Čermak je – kako se navodi – bio zadužen za očuvanje reda u jedinicama Hrvatske Vojske (HV), jedinicama koje su delovale unutar garnizona, kao i u civilnoj policiji.

Čermak je optužen i da je tokom Operacije Oluja dopustio da se dešavaju zločini, da nije uspostavio red među onima koji su mu bili potčinjeni, te da je lagao međunarodnu zajednicu da su mere za zaustavljanje takvih zločina preduzete. Izjasnio se kao nevin po svim tačkama optužnice.

U izjavi koju je dao odbrani, Pašić je rekao kako se Čermak prevashodno bavio civilnim pitanjima, te kako vojna policija nije bila potčinjena njemu.

Tužiteljka Katrina Gustafson je Pašića pitala da li je upoznat sa time da je – prema optužnici – Čermak izdavao naređenja pripadnicima HV-a i hrvatskog Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), uključujući i vojnu i civilnu policiju.

„Nisam to znao“, kazao je Pašić. „Pripadnici vojne policije nisu učestvovali na sastancima koje sam održavao sa Čermakom.“

Gustafsonova je Pašića pitala da li je išta znao o tome kakva su, u vreme Operacije Oluja, bila ovlašćenja ili

funkcije komandanta garnizona.

„Koliko je meni poznato, komandant garnizona nije imao nikakva naročita ovlašćenja spram jedinica koje su angažovane na području gde je ta osoba komandant garnizona“, rekao je Pašić sudijama, dodajući da su Čermakova ovlašćenja spadala „u domen civilnog sektora“.

U izjavi datoj odbrani, Pašić je – kako je Gustafsonova pročitala – rekao da je komanda kninskog garnizona izdavala blanko propusnice, koje mu je Čermak davao da bi ih on potom delio onim stanovnicima koji žele da se vrate u Knin nakon Operacije Oluja.

„Da li je general Čermak imao ovlašćenje da izdaje te propusnice?“, pitala je Gustafsonova.

„Ne znam da li je bio ovlašćen“, rekao je Pašić sudijama. „Ali su te propusnice predstavljale pozitivan događaj.“

Gustafsonova je iz izjave koju je Pašić dao Kancelariji tužilaštva pročitala deo u kojem on kaže da je od Srba koji su tokom Operacije Oluja napustili svoje kuće bilo traženo da do decembra 1995. sačine zvaničan zahtev za povratak u Hrvatsku. Ukoliko to ne učine, kaže se u izjavi, njihova kuća prelazi u državno vlasništvo.

Gustafsonova je pojasnila da je Pašić mislio na zakon koji je donet 20. septembra 1995. i koji se ticao upravljanja imovinom koju su napustili državljani srpske nacionalnosti. U skladu sa članom 11 tog zakona, od Srba je – kazala je Gustafsonova – traženo da se fizički vrate u Hrvatsku kako bi sačinili zahtev da im se vrati imovina.

Pašić je rekao da su mu stizali zahtevi „i od Hrvata i od Srba“ koji su pokušavali da povrate imovinu. Pašić je sudijama rekao da su neki Srbi iz inostranstva dokumenta koja su se ticala prava na svojinu slali preko javnog beležnika. On nije rekao da li su ta dokumenta doista omogućila povrat imovine.

Gustafsonova je iz Pašićeve izjave tužilaštvu pročitala i odeljak u kojem je on opisao povratak Hrvata u Knin. Pašić je u toj izjavi rekao da je Knin bio „ubrzo sasvim popunjen“.

Prema Pašićevoj izjavi koju je Gustafsonova pročitala, Knin se u mesecima nakon Operacije Oluja značajno izmenio u demografskom pogledu. Ona je Pašića upitala da li je to tačno.

„1991. godine su 90 procenata stanovništva činili Srbi“, rekao je Pašić sudijama. „1991. je u Kninu živelo svega 250 Hrvata.“

Pašić je sudijama rekao da je 1995. godine „taj odnos bio obrnut“, pri čemu su Hrvati naposljetku činili 90 procenata kninskog stanovništva.

Gustafsonova je citirala jedno od nekoliko pisama koje je Čermak Pašiću uputio zajedno sa pismenim zahtevima etničkih Hrvata koji su bili zainteresovani za doseljenje u Knin. U jednom pismu, koje mu je uputio 30. avgusta 1995. Čermak od Pašića traži da „ozbiljno prouči pisma i reši zahteve građana“.

Gustafsonova je Pašića pitala da li se seća da su mu stizala takva pisma.

„Nije mi ih toliko stiglo od generala Čermaka, koliko iz kancelarije okruga“, rekao je Pašić, misleći pri tom na lokalni stambeni odbor, sačinjen od hrvatskih pripadnika ministarstava unutrašnjih poslova i odbrane, koji je odlučivao o zahtevima za doseljenje u Knin.

Gustafsonova je ukazala na to da je Pašić u svedočenju pred sudijama 8. oktobra rekao kako nije bilo prepreka za one hrvatske Srbe koji su nakon Operacije Oluja želeli da se vrate kući.

„Pri tom su u mesecima nakon Operacije Oluja hiljade srpskih izbeglica iz Hrvatske koje su pokušavale da se vrate bile u tome sprečavane od strane hrvatskih vlasti – zar ne?“, upitala je Gustafsonova Pašića.

Pašić je to negirao. Morali su, kako je rekao, da pribave hrvatska dokumenta, a „izvestan broj Srba“ koji su se vratili u to vreme imao je dokumenta koja je izdala vlada.

Gustafsonova je citirala i izveštaj specijalne izvestiteljke Ujedinjenih nacija, Elizabet Ren (Elisabeth Rehn), od 7. novembra 1995., u kojem se raspravlja o zakonu o privremenom preuzimanju imovine.

Prema navodima Renove, kaže Gustafsonova, većina srpskih izbeglica nije mogla u roku da vrati svoju imovinu u Hrvatskoj. Renova je izvestila da je hiljadama srpskih izbeglica, koje su čekale u Mađarskoj, povratak bio zabranjen zahvaljujući birokratskim merama hrvatskih zvaničnika.

Izbeglice su se vratile sa granice iako su imale odgovarajuća dokumenta, izvestila je Renova. Dodala je kako zahtev da izbeglice zahtev za povrat imovine sačine u granicama Hrvatske predstavlja – kako je navela Gustafsonova – „nepremostivu prepreku“.

Pašić je sudijama rekao da jeste bio upoznat sa tim izveštajem, ali da se ne slaže sa zaključcima Renove.

Gustafsonova je Pašića pitala da li je postojala politika useljavanja Hrvata u domove koje su napustili Srbi koji su iz Krajine otišli tokom Operacije Oluja.

„Ne, nije postojala“, rekao je Pašić sudijama.

Gustafsonova je iz Pašićeve izjave tužilaštvu pročitala i odeljak u kojem je rekao kako mu je ministar obnove i razvoja, Jure Radić, dao nalog da smesti sve hrvatske povratnike u Knin – ali da je Knin bio prepun.

Tužilaštvo je, po rečima Gustafsonove, predočilo dokaze o tome da su se u Knin doseljavali Hrvati iz ostalih regija, te da se demografska slika Knina izmenila nakon Operacije Oluja. Gustafsonova je Pašića pitala kako bi „pomirio te dokaze sa [njegovom] izjavom da nije postojala politika doseljavanja Hrvata u napuštene srpske kuće“.

„Ostajem pri stavu da nije bilo politike proterivanja Srba i naseljavanja Hrvata umesto njih“, rekao je Pašić sudijama.

Suđenje se nastavlja.

Julia Hawes izveštava za IWPR iz Haga.

Location: Croatia

Topic: Courtside

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/promena-etni%C4%8Dke-slike-u-kninu>